

Percepția IMM-ilor privind starea mediului de afaceri din Republica Moldova și determinarea gradului de cunoaștere despre procesele de integrare în UE

Elaborat de:

Date Inteligente SRL

Autori:

Mihai Bologan

Alla Constantinova

Raisa Batereanu

Companie de Cercetare, Analiză de Date și Consultanță

Adresă: MD2012, Chișinău, str. Sfatul Țării 27, of. 33

Telefon: +373 60 311 000

Email: contact@idata.md

Cuprins

Metodologie	1
Sumar executiv	2
Capitolul 1. Percepții generale privind mediul de afaceri în Republica Moldova	4
Capitolul 2. Percepția față de procesul de integrare europeană	6
Capitolul 3. Participarea la programe de sprijin și finanțare	9
Capitolul 4. Influența crizelor și nivelul de dezinformare	13
Recomandări	18

Metodologie

Scopul și obiectivele cercetării.

Studiul "Percepția IMM-ilor privind starea mediului de afaceri din Republica Moldova și determinarea gradului de cunoaștere despre procesele de integrare în UE" a fost realizat în cadrul proiectului „Politici și măsuri de susținere a IMM-ilor în Republica Moldova în contextul integrării europene”, implementat de Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova (AIM), cu susținerea financiară a Fundației Soros Moldova.

Studiul vizat a fost elaborat de compania iData (Date Inteligente SRL) în perioada octombrie–noiembrie 2025. Obiectivul principal al cercetării a fost evaluarea percepțiilor IMM-urilor privind mediul de afaceri, identificarea provocărilor curente, accesarea programelor de sprijin și determinarea nivelului de cunoaștere a proceselor de integrare europeană. Studiul oferă o bază empirică solidă pentru formularea politicilor publice și activități de advocacy orientate către dezvoltarea sectorului IMM-urilor.

Prezenta cercetare a cuprins două componente: sondajul național în rândul întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) din Republica Moldova și sondajul în rândul companiilor-membre ale AIM.

Eșantionul și strategia de selecție. Eșantionul final este format din **397 de IMM-uri active**, selectate pe baza unei metode probabilistice. Pentru a efectua interviu cu aceste companii, au fost contactate în total 945 de IMM-uri, inclusiv membri AIM. Companiile care nu au răspuns au fost înlocuite cu companii similare după cele două criterii de stratificare:

- **Regiune:** Chișinău, Nord, Centru, Sud și UTA Găgăuzia.
- **Dimensiunea întreprinderii:** micro, mici și mijlocii.

Dintre acestea, 334 de IMM-uri reprezintă eșantionul național, iar 63 – eșantionul membrilor AIM. Stratificarea a fost realizată utilizând distribuțiile oficiale ale IMM-urilor conform datelor Biroului Național de Statistică (2024), care indică existența a peste 68.000 de IMM-uri active la nivel național. În eșantion au fost incluse doar întreprinderile care se încadrează în definiția europeană a IMM-urilor: cifră de afaceri între 300.000 lei și 99,9 milioane lei și maximum 249 angajați. Pentru a permite analize comparative robuste între microîntreprinderi și întreprinderile mici și mijlocii, unele straturi au fost reechilibrate intern, fără modificarea structurii regionale. Astfel s-a asigurat un număr suficient de observații în fiecare categorie, păstrând reprezentativitatea eșantionului la nivel național.

Metodele de colectare a datelor. Pentru a asigura acoperirea întregii țări și includerea întreprinderilor cu diferite caracteristici, a fost aplicată o **metodă mixtă de colectare**:

- **CATI (interviuri telefonice): circa 70% din totalul eșantionului.** Utilizată pentru majoritatea IMM-urilor, datorită eficienței și accesibilității.
- **CAWI (chestionare online): circa 20%.** Folosită în special pentru IMM-urile membre ale AIM, dar și pentru respondenții cărora nu le era comod să răspundă imediat la chestionar și care au solicitat completarea on-line.
- **CAPI (interviuri față în față): circa 10%.** Utilizată pentru companii, unde era comod de făcut interviul în persoană.

Durata medie a unui interviu a fost de 15–20 minute. **Perioada de colectare:** aproximativ 3 săptămâni.

Sumar executiv

Acest studiu național în rândul reprezentanților întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) din Republica Moldova, prezintă o imagine detaliată asupra percepțiilor mediului antreprenorial, a impactului crizelor recente, a gradului de pregătire pentru integrarea europeană și a capacității IMM-urilor de a accesa programe de sprijin. În ansamblu, se constată că mediul de afaceri (companii IMM) din Republica Moldova se află într-o fază de stabilizare, însă IMM-urile rămân vulnerabile la presiuni externe, se confruntă cu un deficit de informații și cu dificultăți în alinierea la standardele europene, în timp ce organizațiile cu suport instituțional – precum AIM – înregistrează rezultate net superioare la aproape toate capitolele analizate.

Percepția generală asupra mediului de afaceri este una moderată. Majoritatea IMM-urilor evaluează climatul economic drept „mediu” sau „relativ favorabil”, fără a-l considera însă predictibil sau stabil pe termen lung. Disponibilitatea forței de muncă rămâne cea mai critică problemă, în timp ce costurile operaționale, reglementările complexe și accesul relativ dificil la finanțare completează setul principal de bariere. În comparație cu acestea, membrii AIM tind să aprecieze condițiile economice într-o manieră mai pozitivă, beneficiind de acces mai bun la informații, networking și inițiative de sprijin. Diferențele sugerează că IMM-urile afiliate unei organizații profesionale sunt mai bine echipate pentru a face față schimbărilor și pentru a valorifica oportunitățile pieței.

Integrarea europeană este percepută de o largă majoritate ca un proces benefic pentru mediul de afaceri. IMM-urile consideră că aderarea la UE ar putea crește competitivitatea companiilor, ar facilita accesul la finanțări și parteneriate și ar stimula modernizarea standardelor de producție. Totuși, gradul real de pregătire pentru această tranziție rămâne scăzut. Aproape o cincime dintre IMM-uri declară că sunt slab informate despre cerințele europene, iar doar o mică parte se simt pregătite pentru conformarea la reglementările UE. Preocupările dominante vizează costurile de ajustare și complexitatea procedurilor. Spre deosebire de acestea, membrii AIM se declară mai bine informați și mai încrezători în capacitatea lor de a se adapta, ceea ce confirmă rolul esențial al platformelor de sprijin și al rețelelor profesionale în procesul de integrare europeană.

Nivelul de participare la programele de sprijin pentru IMM-uri este redus la nivel național. Doar o treime dintre companii au beneficiat de astfel de instrumente, orientându-le în special spre digitalizare, adaptarea la standarde europene și achiziții de echipamente. Cea mai mare barieră raportată este lipsa informațiilor clare, accesibile și centralizate privind oportunitățile de finanțare. Aici diferențele dintre eșantionul general și membrii AIM sunt semnificative: companiile AIM accesează programe mai des, înțeleg mai bine criteriile de eligibilitate și sunt capabile să utilizeze finanțarea pentru investiții strategice cu impact pe termen lung.

Exporturile rămân una dintre cele mai puțin dezvoltate componente ale IMM-urilor din Moldova. Aproape 77% dintre companii nu au exportat deloc în ultimii trei ani, iar principalele bariere sunt lipsa partenerilor comerciali internaționali, costurile logistice ridicate și dificultatea de a obține certificările necesare. Din nou, membrii AIM se evidențiază printr-o performanță net superioară: exportă mai des, spre piețe mai diverse și mai exigente, cum ar fi România, Germania sau Italia, și demonstrează o capacitate mai mare de internaționalizare. Aceasta sugerează că dezvoltarea rețelelor și expunerea la ecosisteme de afaceri internaționale reprezintă factori decisivi pentru creșterea exporturilor.

Impactul crizelor economice și energetice este resimțit intens de mediul IMM. Creșterea costurilor operaționale, scăderea cererii și reducerea vânzărilor reprezintă principalele efecte negative. Criza energetică, în particular, a afectat grav mai mult de o treime dintre companii. În timp ce IMM-urile AIM au fost ceva mai reziliante datorită structurii lor economice și capacității de adaptare, ele nu au fost imune la aceste presiuni. Rezultatele indică necesitatea unor instrumente de sprijin orientate spre reziliență, eficiență energetică și stabilizare în perioade de volatilitate.

În privința politicilor publice, IMM-urile consideră că acestea sprijină doar parțial mediul de afaceri, prevalând percepția unui sprijin insuficient și fragmentat. În același timp, nivelul de dezinformare economică este perceput ca ridicat, afectând încrederea în instituții și calitatea deciziilor antreprenoriale. Membrii AIM sunt mai bine protejați de fenomen datorită accesului la informație verificată și la comunicare specializată, ceea ce evidențiază importanța rețelelor profesionale în combaterea dezinformării.

Astfel, studiul arată un mediu antreprenorial în transformare, în care IMM-urile demonstrează adaptabilitate și potențial, dar au nevoie de instrumente mai eficiente de informare, consultanță, finanțare și internaționalizare. Integrarea europeană este percepută ca o oportunitate majoră, însă pregătirea pentru acest proces este încă insuficientă. Diferențele notabile dintre IMM-urile obișnuite și membrii AIM confirmă faptul că accesul la rețele de suport și la informații de calitate face o diferență semnificativă în performanța și reziliența IMM-urilor. Aceste concluzii constituie o bază solidă pentru formularea unor politici publice mai eficiente și pentru orientarea viitoarelor programe de sprijin destinate sectorului IMM.

Capitolul 1. Percepții generale privind mediul de afaceri în Republica Moldova

Acest capitol prezintă percepțiile întreprinderilor mici și mijlocii din Republica Moldova asupra mediului general de afaceri și a condițiilor în care acestea își desfășoară activitatea. Analiza subliniază evaluările respondenților privind climatul economic, accesul la resurse și finanțare, interacțiunea cu instituțiile statului, cadrul fiscal și reglementar, precum și rolul politicilor și programelor guvernamentale în sprijinirea sectorului IMM. Rezultatele oferă o imagine de ansamblu asupra nivelului mediului de afaceri perceput de mediul antreprenorial și a principalelor provocări cu care se confruntă companiile în dezvoltarea și extinderea activităților lor.

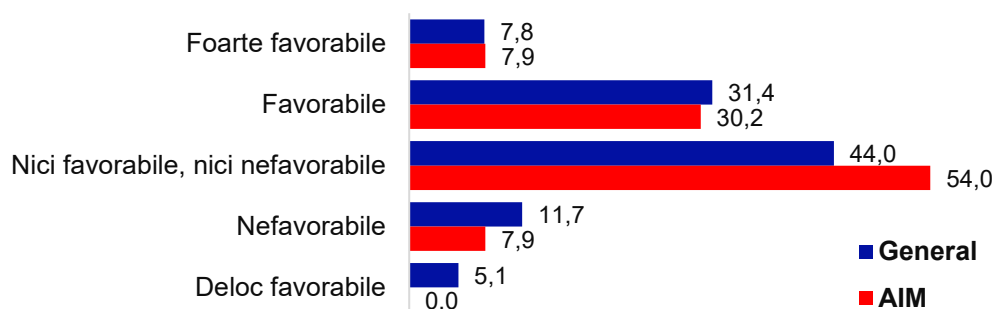
Pentru a înțelege modul în care întreprinderile mici și mijlocii apreciază contextul în care își desfășoară activitatea, respondenții au fost rugați să evalueze, pe o scară de la 1 la 5, cât de favorabile consideră că sunt condițiile existente pentru IMM-uri în Republica Moldova (1 – foarte nefavorabile, 5 – foarte favorabile).

Rezultatele arată că aproape jumătate dintre respondenți (44%) au plasat mediul de afaceri în zona „medie”, ceea ce sugerează o percepție echilibrată.

În același timp, 39% dintre IMM-uri apreciază condițiile ca fiind favorabile (31% au acordat nota „4”, iar 7% nota maximă „5”), semn că o parte importantă a mediului antreprenorial vede oportunități de dezvoltare și consideră că există premise pozitive pentru activitate economică.

Pe de altă parte, 14% dintre respondenți percep condițiile ca fiind nefavorabile (11% nota „2” și 5% nota „1”), ceea ce indică faptul că pentru o parte a IMM-urilor persistă dificultăți și bariere care influențează negativ dezvoltarea afacerilor. Un detaliu important de notat este faptul că nici unul din respondenții care fac parte din grupul AIM nu au apreciat condițiile actuale fiind drept foarte nefavorabile.

Figura 1. Pe o scară de la 1 la 5 (1 – foarte nefavorabile, 5 – foarte favorabile), cum evaluați, în general, condițiile pentru activitatea IMM-urilor în Republica Moldova? (%)

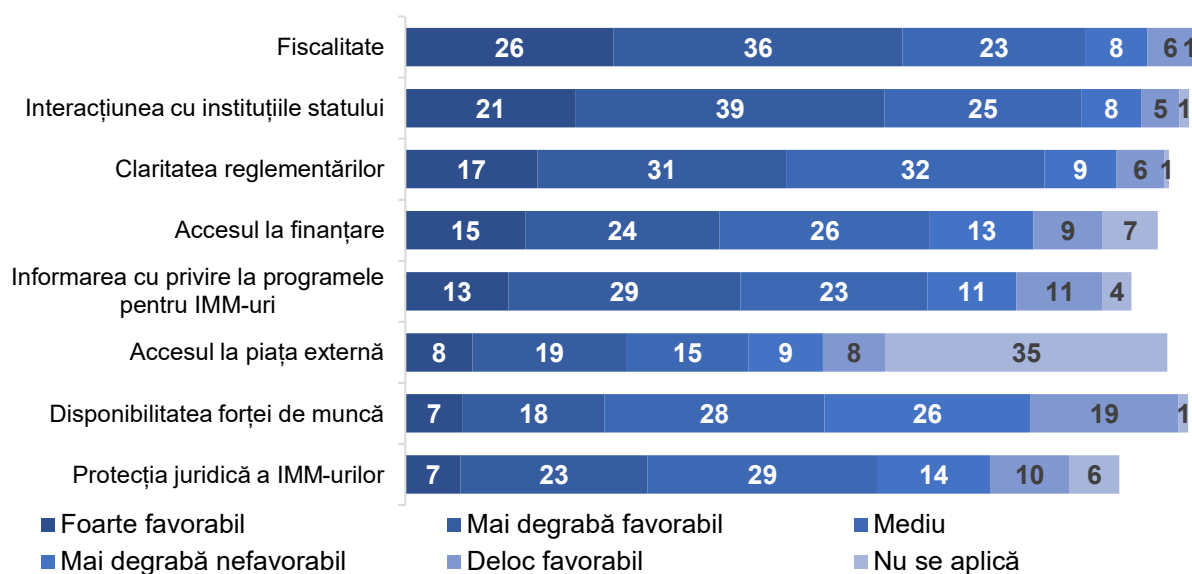

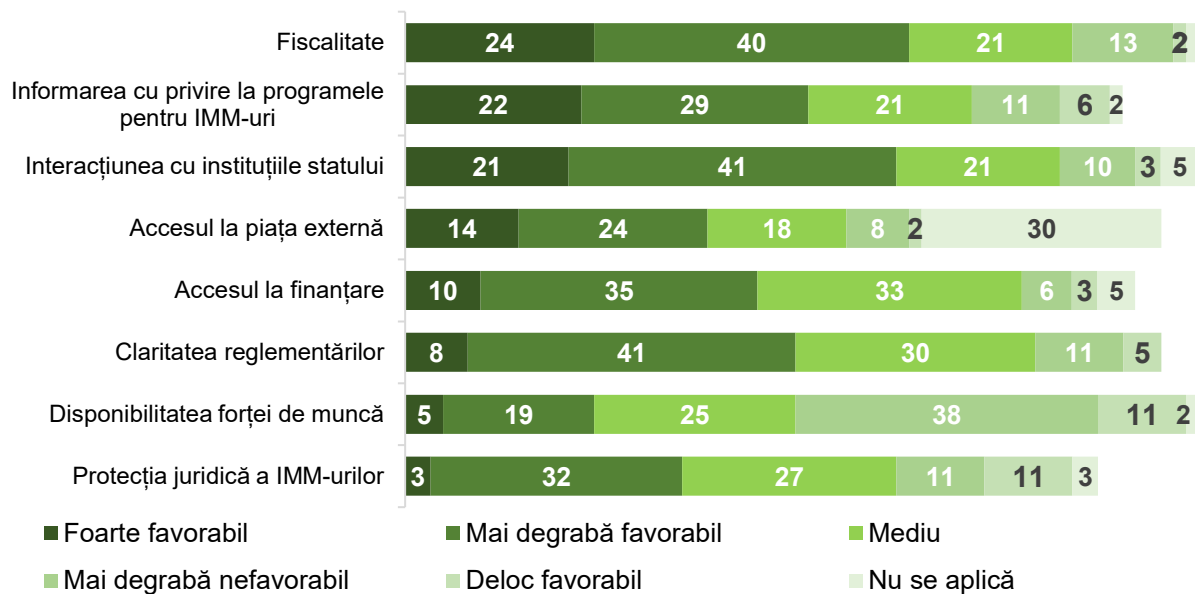
Respondenții au evaluat mai multe componente ale mediului de afaceri din Republica Moldova, iar rezultatele arată o percepție echilibrată, cu diferențe clare între domenii. Interacțiunea cu instituțiile statului și regimul fiscal sunt printre aspectele cel mai favorabil percepute: majoritatea IMM-urilor le-au evaluat pozitiv, plasându-le în zona „mai degrabă favorabil” sau „foarte favorabil”. Și în cazul clarității reglementărilor, opinia generală este în linie similară, cu un nivel relativ ridicat de răspunsuri pozitive, deși mulți respondenți aleg poziția mediană, ceea ce sugerează că încă există loc pentru îmbunătățiri.

Pe de altă parte, vizibilitatea programelor de sprijin și accesul la finanțare sunt evaluate mult mai rezervat, iar o parte semnificativă dintre respondenți fie exprimă dificultăți, fie declară că nu se simt informați sau nu au experiență directă cu aceste mecanisme. Situația este similară în ceea ce privește protecția juridică a IMM-urilor, unde opiniile sunt împărțite și nu se conturează o direcție clar pozitivă.

Cele mai critice evaluări vizează disponibilitatea forței de muncă, cu cele mai ridicate ponderi de răspunsuri nefavorabile, ceea ce confirmă faptul că resursele umane rămân una dintre provocările majore ale mediului antreprenorial.

Figura 1. Vă rog să evaluați pe o scală de la 1 (deloc favorabil) la 5 (foarte favorabil) următoarele aspecte ale mediului de afaceri pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM) din Republica Moldova. %-General(albastru) și %-AIM(verde)

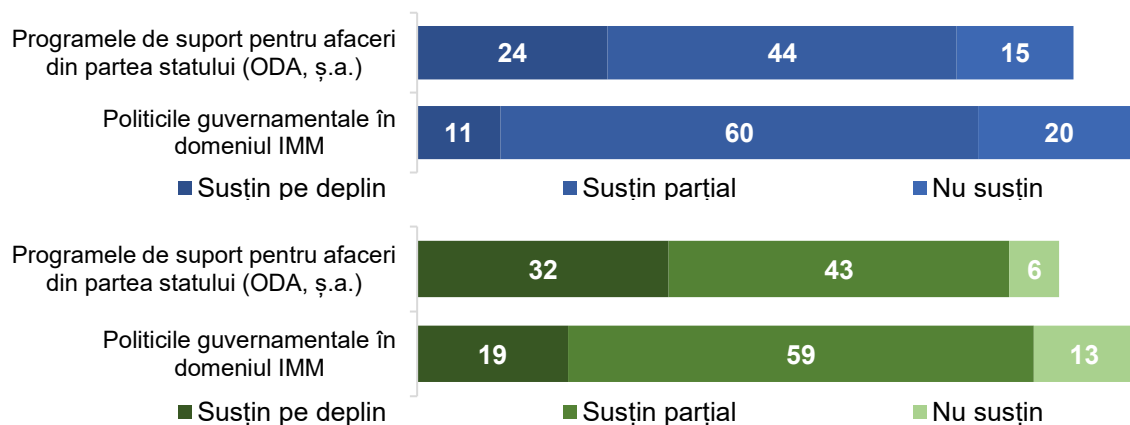

Notă: aici și în următoarele diagrame, pentru simplitatea citirii graficilor, răspunsurile Nu știu/Nu răspund nu sunt afișate.

Evaluarea programelor concrete de suport pentru afaceri (de exemplu, cele oferite prin ODA) este destul de pozitivă. Aproape 68% consideră că aceste programe oferă un anumit nivel de sprijin, chiar dacă în mare parte parțial.

În ceea ce privește sprijinul oferit IMM-urilor la nivel de politici și programe publice, opiniile antreprenorilor sunt în general moderate. Majoritatea consideră că politicile guvernamentale susțin doar parțial dezvoltarea IMM-urilor (60%), iar o cincime dintre respondenți cred că nu oferă sprijin real (20%).

Figura 2. În ce măsură considerați că următoarele susțin suficient dezvoltarea IMM-urilor? (%)

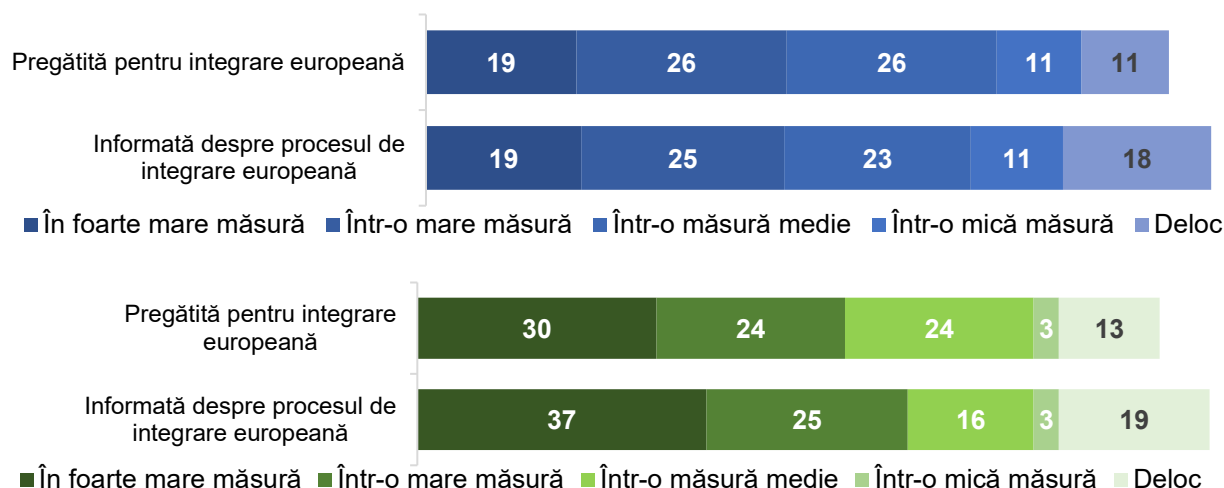
Capitolul 2. Percepția față de procesul de integrare europeană

Acest capitol analizează gradul de informare și nivelul de pregătire al întreprinderilor mici și mijlocii din Republica Moldova în contextul procesului de integrare europeană. Totodată, sunt examinate percepțiile

mediului antreprenorial privind beneficiile și îngrijorările asociate acestui proces, precum și modul în care companiile evaluează impactul potențial al aderării la piața unică europeană asupra activităților lor.

Rezultatele prezentate oferă o perspectivă detaliată asupra atitudinilor IMM-urilor față de integrarea europeană, evidențiind nivelul actual de conștientizare, principalele avantaje anticipate și provocările percepute de mediul de afaceri. Opiniile antreprenorilor cu privire la nivelul de informare și pregătire pentru integrarea europeană sunt împărțite și destul de echilibrate între zonele medii și cele favorabile.

Figura 3. În ce măsură compania dvs. este...? Răspundeți pe o scală de la 1 (deloc) la 5 (în foarte mare măsură) %-General(albastru) și %-AIM(verde)

În ceea ce privește pregătirea pentru integrarea europeană, răspunsurile arată o distribuție largă: aproximativ jumătate dintre respondenți percep compania lor ca fiind pregătită în mare sau foarte mare măsură (26% și 19%), în timp ce pentru o parte la fel de importantă nivelul de pregătire este doar mediu (26%). Totodată, există și o zonă vizibilă de incertitudine: 11% declară că nu sunt deloc pregătiți.

Situația este asemănătoare în ceea ce privește nivelul de informare, răspunsurile arată o distribuție largă: aproape un sfert dintre respondenți consideră că sunt informați „într-o mare măsură” (25%) sau „în foarte mare măsură” (19%), însă o proporție similară se poziționează la polul opus — 11% declară că sunt informați într-o măsură medie, iar 18% - deloc.

În rândul întreprinderilor membre AIM, nivelul de informare privind procesul de integrare europeană este semnificativ mai ridicat: 37% dintre respondenți afirmă că sunt informați într-o mare măsură, iar 30% declară că sunt foarte bine pregătiți pentru integrarea europeană.

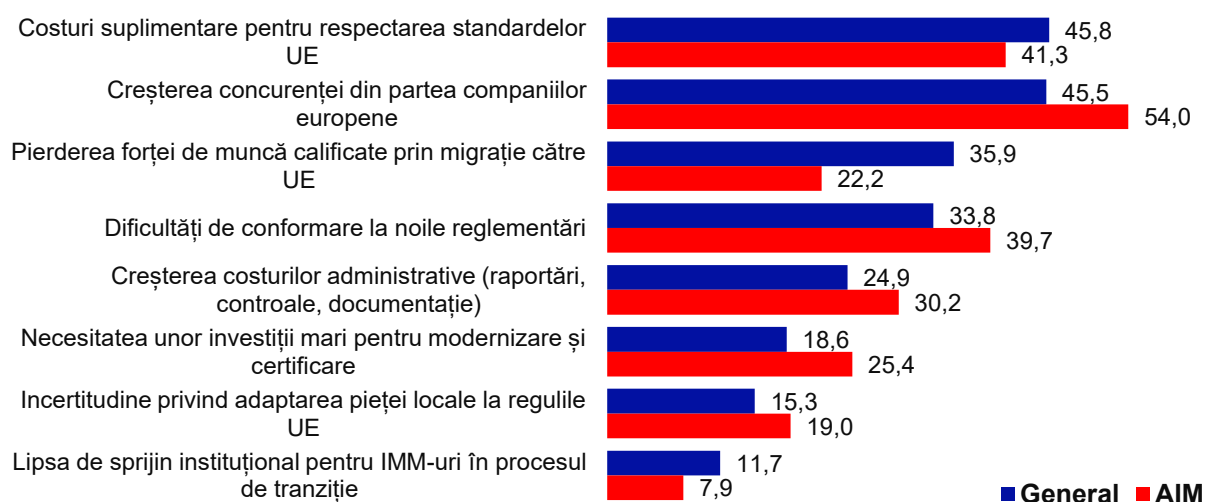
Figura 4. Care considerați că sunt principalele beneficii pentru IMM-uri de la integrarea europeană? (maximum 3 răspunsuri) (%)

Cele mai frecvent menționate avantaje sunt creșterea competitivității pe piață (89%) și alinierea la standarde și reglementări europene (83%), aspecte care reflectă interesul companiilor pentru extindere și standardizare. Un alt grup important de beneficii identificate face referire la posibilitatea de parteneriate și proiecte internaționale (83%), în timp ce alte aspecte precum accesul la piețe noi UE, acces mai ușor la finanțări și programe europene și reducerea barierelor comerciale și vamale au fost menționate într-o proporție mai redusă (în mediu 53%).

Pe lângă percepția general pozitivă privind beneficiile integrării europene, antreprenorii indică și o serie de preocupări reale, legate în special de impactul financiar și operațional al tranziției. Costurile suplimentare necesare pentru respectarea standardelor europene reprezintă principala îngrijorare, menționată de 45% dintre respondenți, urmată de teama de creștere a concurenței din partea companiilor europene (45%). Un alt motiv important de anxietate îl constituie dificultățile legate de conformarea la noile reglementări (33%), iar riscul pierderii forței de muncă calificate prin migrație este menționat de aproape 36%, reflectând presiunile deja existente pe piața muncii.

Figura 5. Care considerați că sunt principalele îngrijorări pentru IMM-uri în contextul integrării europene a Republicii Moldova (maximum 3 răspunsuri) (%)

Capitolul 3. Participarea la programe de sprijin și finanțare

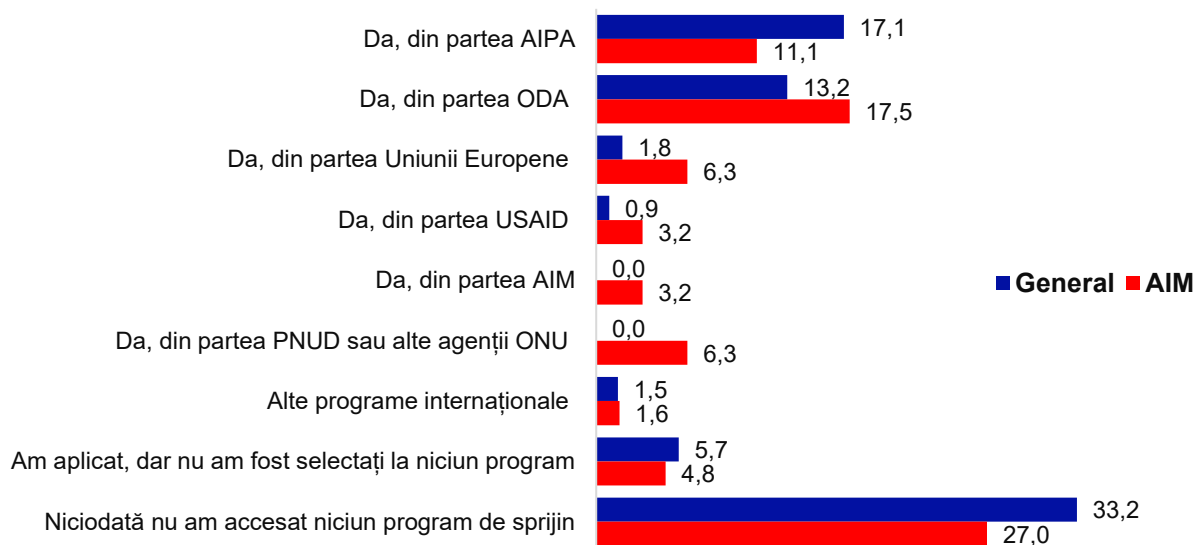
Acest capitol examinează nivelul de implicare al întreprinderilor mici și mijlocii din Republica Moldova în programele de sprijin și finanțare destinate dezvoltării sectorului IMM. Analiza urmărește să evidențieze măsura în care companiile au beneficiat efectiv de granturi, subvenții sau alte forme de suport oferite de organizații naționale și internaționale, precum AIM, ODA, AIPA, Uniunea Europeană, PNUD sau USAID.

De asemenea, sunt analizate percepțiile privind utilitatea acestor programe, modul de utilizare a finanțărilor și tipurile de sprijin suplimentar considerate utile pentru valorificarea oportunităților oferite de procesele de integrare europeană. Rezultatele oferă o perspectivă asupra gradului de acces al IMM-urilor la resurse de dezvoltare și a nevoilor rămase neacoperite în cadrul politicilor de susținere existente.

Datele arată că experiența directă a IMM-urilor cu programele de suport este încă redusă. Doar o treime dintre respondenți au accesat cel puțin un program de sprijin, iar majoritatea companiilor nu au beneficiat niciodată de astfel de instrumente (33%).

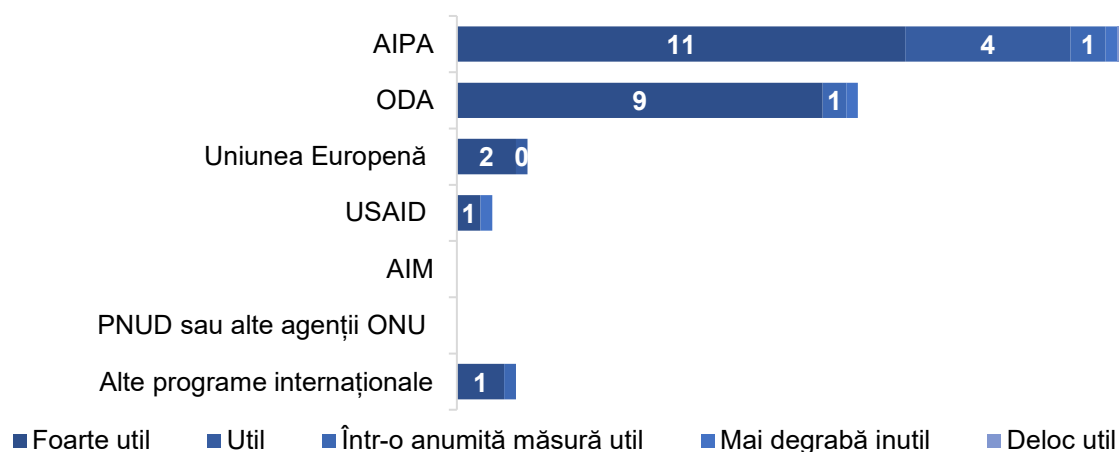
Dintre cei care au obținut sprijin, cele mai frecvente surse sunt AIPA menționată de 17% dintre respondenți, și ODA (fost ODIMM), accesată de 13%, ceea ce sugerează că schemele naționale sunt percepute drept cele mai accesibile.

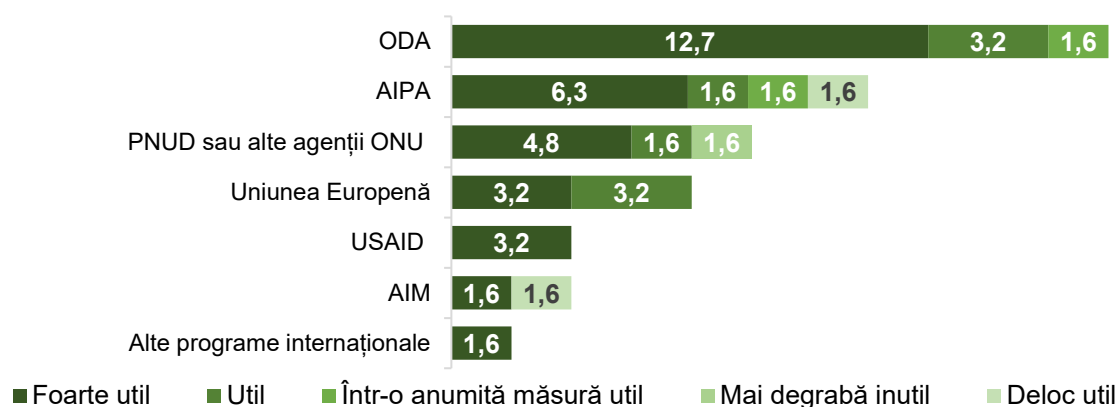
Figura 6. Ați beneficiat vreodată de suport (subvenții, granturi, etc.) în cadrul programelor sau instrumentelor de sprijin pentru IMM-uri? (%)

Pentru acele companii care au beneficiat de programe de suport, experiența generală este una pozitivă. Majoritatea respondenților evaluează sprijinul primit drept util sau foarte util pentru dezvoltarea afacerii. În special, programele gestionate la nivel național, precum cele oferite de ODA și AIPA, au primit cele mai bune evaluări, cu o proporție covârșitoare de respondenți care le-au considerat foarte utile. Evaluările negative sau neutre sunt rare, ceea ce indică un nivel ridicat de satisfacție printre cei care au accesat aceste mecanisme.

Figura 7. Pe o scală de la 1 la 5, vă rog să evaluați utilitatea programului accesat pentru dezvoltarea întreprinderii dvs.?, % dintre acei care au beneficiat de fiecare program (%) %-General(albastru) și %-AIM(verde)

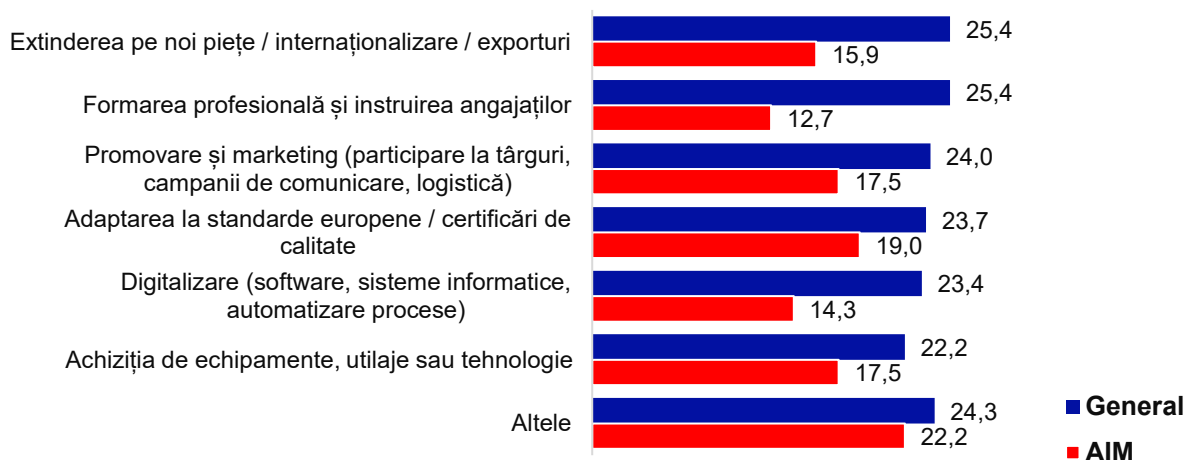

Pentru companiile care au reușit să obțină finanțare, sprijinul a fost folosit în special pentru investiții directe în dezvoltarea capacităților de producție. Cele mai frecvente destinație a fondurilor sunt extinderea pe noi piețe / internaționalizarea / exporturi, formarea profesională și instruirea angajaților și promovarea și marketing (25%, 25% și 24%).

Pe lângă aceasta, unele întreprinderi au utilizat finanțarea pentru digitalizare (23%) și adaptarea la standardele europene (23%), două domenii esențiale pentru creșterea competitivității pe termen lung. Aceste investiții contribuie la modernizarea proceselor interne, eficientizarea activităților operaționale și îmbunătățirea conformității cu cerințele internaționale.

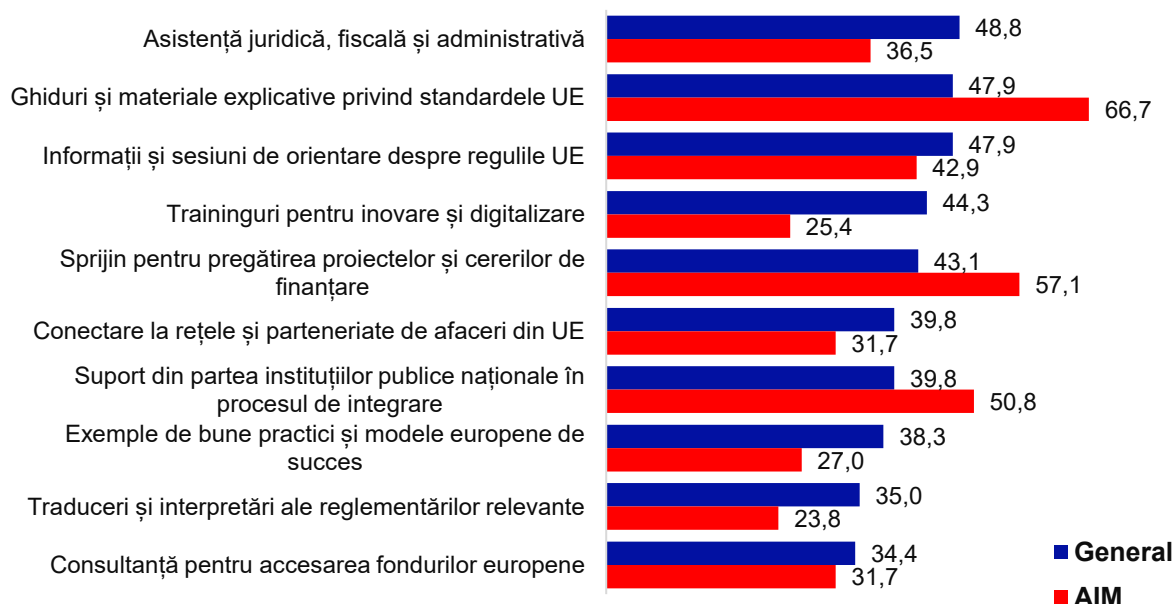
De asemenea, un număr semnificativ de companii au direcționat resurse către achiziția de echipamente, utilaje și tehnologii (22%), evidențiind nevoia continuă de modernizare tehnică pentru creșterea productivității. O parte dintre respondenți au menționat alte tipuri de utilizări ale fondurilor (24%), ceea ce indică existența unor necesități specifice, adaptate particularităților fiecărei întreprinderi.

Figura 8. În cadrul întreprinderii Dvs., cu ce scop ați folosit finanțarea sau grantul obținut?, % din acei care au accesat cel puțin un program, N=61 (%)

În ansamblu, modul de utilizare a finanțărilor reflectă o orientare clară către consolidarea competitivității, diversificarea piețelor și alinierea la standardele moderne de funcționare, ceea ce confirmă importanța programelor de sprijin în accelerarea dezvoltării sectorului IMM.

Figura 9. Ce tip de informații sau sprijin v-ar fi util pentru a profita mai bine de procesele de integrare europeană? (%)

Pentru 48% dintre respondenți, asistența juridică, fiscală și administrativă reprezintă cea mai importantă formă de ajutor, fiind urmat de ghiduri și materiale explicative privind standardele Uniunii Europene (47%).

În rândul întreprinderilor membre AIM, această nevoie este chiar mai pronunțată: 66% dintre acestea solicită ghiduri și materiale explicative privind standardele Uniunii Europene, precum și sprijin pentru pregătirea proiectelor și cererilor de finanțare (57%). De asemenea, o bună parte din antreprenori subliniază nevoia de traininguri pentru inovare și digitalizare (44%).

Per ansamblu, IMM-urile își doresc sprijin practic, accesibil și bine orientat cum ar fi asistență, ghiduri, training-uri și sesiuni de orientare, care să le ajute atât în procesul de aplicare la finanțări, cât și în adaptarea la standardele europene și în extinderea pe noi piețe.

Capitolul 4. Influența crizelor și nivelul de dezinformare

Acest capitol analizează modul în care întreprinderile mici și mijlocii din Republica Moldova au fost afectate de principalele crize din ultimii ani – pandemia de Covid-19, criza energetică și războiul Rusiei împotriva Ucrainei – precum și efectele cumulate ale acestora asupra activității economice.

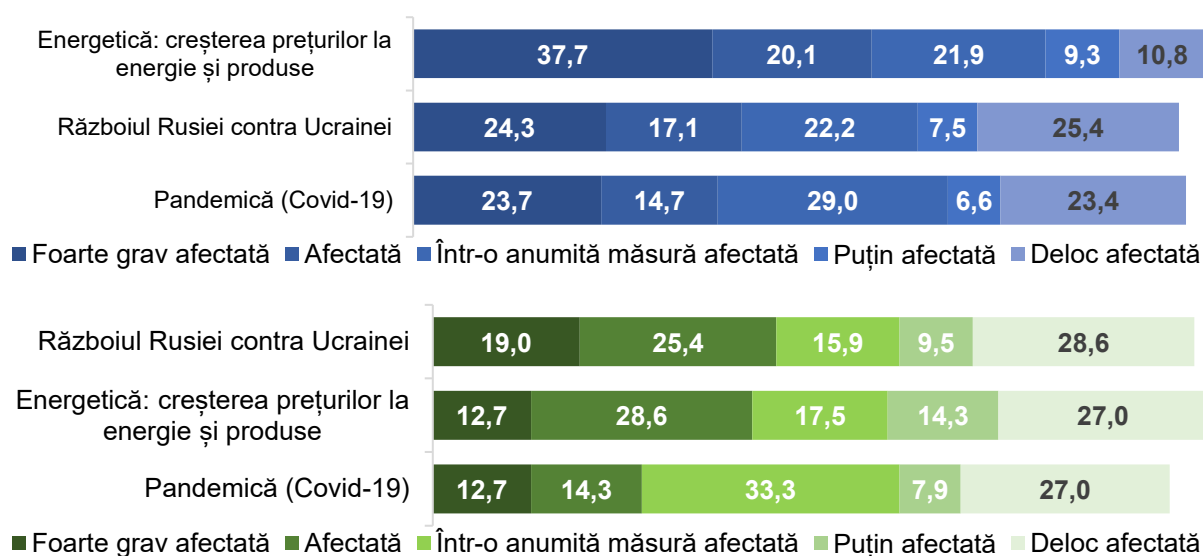
Sunt evaluate dimensiunile impactului economic și operațional resimțit de companii, inclusiv creșterea costurilor, scăderea cererii, problemele de aprovizionare, accesul la finanțare și reducerea investițiilor. De asemenea, capitolul examinează orientarea exporturilor IMM-urilor, barierele întâmpinate pe piețele externe, precum și nivelul perceput de securitate economică și dezinformare în mediul de afaceri. Rezultatele oferă o perspectivă detaliată asupra rezilienței IMM-urilor și asupra vulnerabilităților sectorului în fața contextului geopolitic și economic actual.

În contextul ultimilor ani marcați de multiple crize, impactul asupra mediului de afaceri a fost resimțit diferit în funcție de natura evenimentelor. Datele arată că criza energetică și creșterea prețurilor la energie și produse a avut cel mai puternic impact asupra activității întreprinderilor: 37% dintre acestea au fost afectate foarte grav, 20% semnificativ, iar aproape 22% au resimțit efectele într-o anumită măsură.

În ceea ce privește războiul Rusiei împotriva Ucrainei și pandemia, impactul raportat este comparabil: 24% dintre întreprinderi declară că au fost afectate foarte grav de război, iar 23% indică un nivel similar de afectare în cazul pandemiei, o pătrime din respondenți nu au fost afectați de război și mai puțin de o pătrime nu au fost afectați de pandemie.

Criza pandemică are o amprentă mixtă asupra companiilor: o treime dintre companii (34%) spun că nu au fost afectate sau au fost afectate nesemnificativ, însă aproape jumătate (47%) resimt încă efectele într-o măsură medie spre ridicată.

Figura 10. În ce măsură (de la 1 la 5) activitatea întreprinderii Dvs. a fost afectată de următoarele crize: (%)

Pe lângă impactul individual al fiecărei crize, antreprenorii indică și o serie de efecte cumulative care au influențat funcționarea întreprinderilor în ansamblu. Cel mai frecvent menționat efect este creșterea costurilor operaționale (57%), ceea ce confirmă presiunile deja semnalate în zona energetică și a prețurilor la materii prime.

Pentru aproape jumătate dintre respondenți, scăderea cererii (47%) și reducerea vânzărilor (47%) au fost consecințe directe ale perioadei de instabilitate, afectând capacitatea companiilor de a genera venituri constante.

Dificultățile financiare ale întreprinderilor se regăsesc în mai multe forme: lipsa resurselor pentru activitatea operațională (35%), lipsa sau insuficiența investițiilor (30%) și întârzierea plăților din partea clienților sau partenerilor (27%). Un sfert dintre IMM-uri raportează probleme în aprovizionare și lanțuri logistice (26%), iar aproape 26% au fost nevoite să reducă numărul angajaților.

Figura 11. Care au fost efectele cumulative ale crizelor recente asupra activității întreprinderii Dvs.? (%)

Exportul rămâne o activitate limitată în rândul IMM-urilor din Republica Moldova. Majoritatea companiilor declară că nu au exportat bunuri sau servicii în ultimii trei ani de activitate, ceea ce arată că piața internă continuă să fie principala sursă de activitate și că internaționalizarea este o opțiune accesibilă doar pentru un segment restrâns al întreprinderilor.

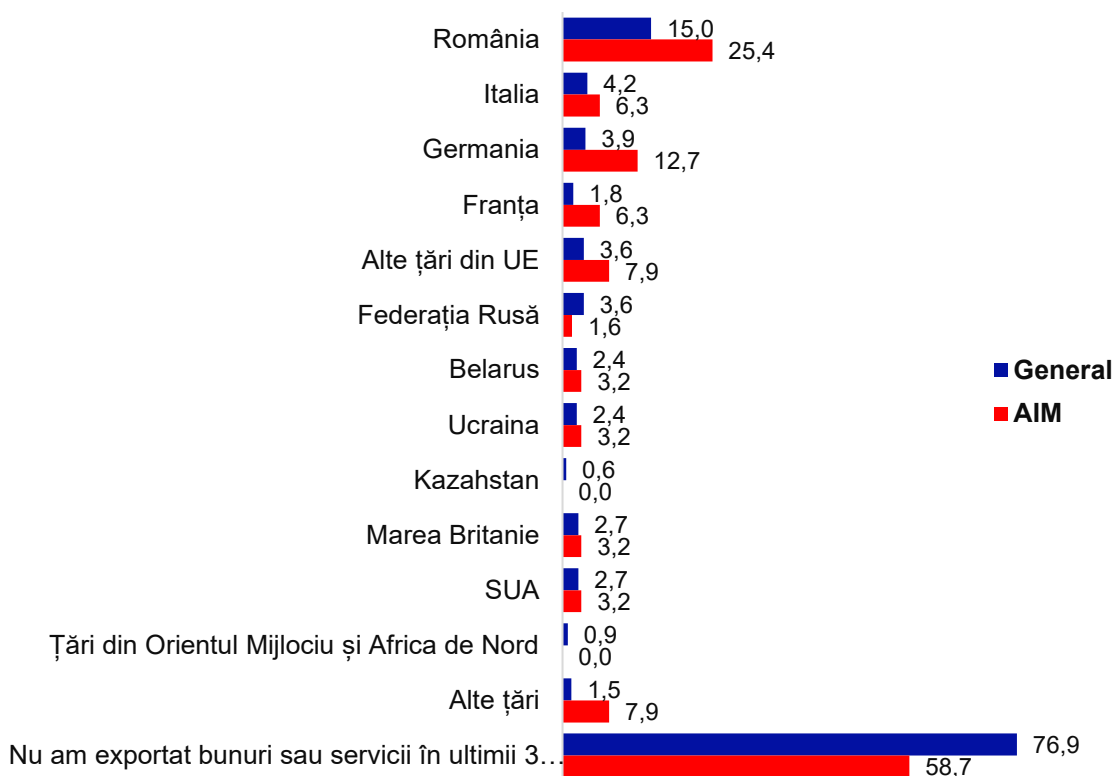
Graficul evidențiază în mod clar că membrii AIM exportă într-o proporție semnificativ mai mare decât întreprinderile din eșantionul general. În timp ce 76,9% dintre companiile generale declară că nu au exportat bunuri sau servicii în ultimii trei ani, această pondere scade la 58,7% în rândul membrilor AIM.

Această tendință este vizibilă și în structura țărilor de destinație. Membrii AIM înregistrează procente mai ridicate la aproape toate piețele relevante: România: 25,4% dintre membrii AIM exportă aici, comparativ cu 15% în eșantionul general, Germania: 12,7% dintre membrii AIM vs. 3,9% în general.

Datele sugerează că întreprinderile membre AIM sunt mai bine conectate la piețele internaționale, având fie o capacitate mai ridicată de export, fie un nivel mai avansat de orientare strategică spre internaționalizare.

Dintre companiile care activează pe piețe externe, România reprezintă cea mai importantă destinație (15%). Prezența pe alte piețe europene este mult mai redusă: Italia (4%), Germania (4%), Franța (1%) și alte țări din UE (3%).

Figura 12. Care au fost principalele destinații de export ale companiei Dvs. în ultimii 3 ani de activitate? (%)

În ceea ce privește posibilitatea de extindere pe piețe externe, antreprenorii indică câteva dificultăți care fac procesul complicat și costisitor. Cel mai des este menționată lipsa contactelor și partenerilor comerciali în alte țări (17%), ceea ce arată că multe companii nu au încă acces la rețele sau canale de colaborare internațională. Un alt obstacol major îl reprezintă costurile ridicate legate de transport, logistică și procedurile vamale (17%), care pot face exportul mai puțin atractiv sau chiar imposibil pentru afacerile mici și mijlocii.

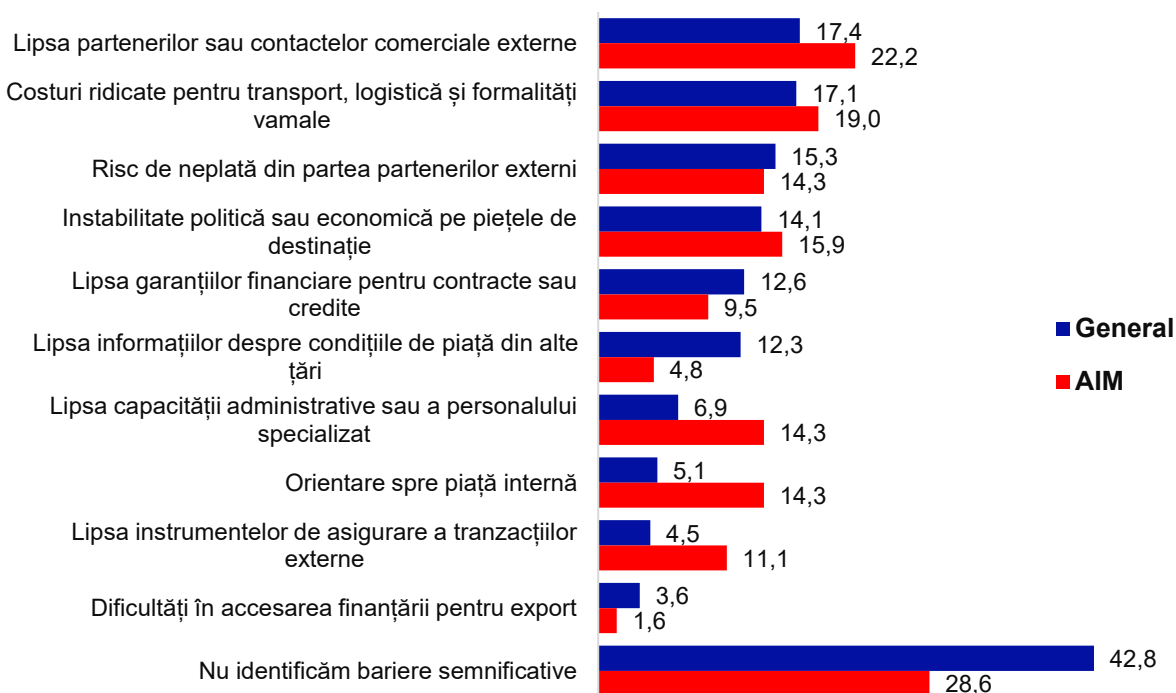
De asemenea, antreprenorii vorbesc despre riscul de neplată și instabilitatea politică sau economică de pe piețele externe (câte 15%), aspecte care îi fac mai prudenți când vine vorba de contracte

internaționale. Există și provocări interne: resurse financiare și garanții insuficiente, lipsa informațiilor clare despre condițiile din alte piețe sau capacitate administrativă redusă pentru a gestiona exportul.

Lipsa capacității administrative sau a personalului specializat dar și orientarea spre piața internă a fost selectată drept principala barieră de mai mulți respondenți dintre companiile membre a AIM comparativ cu rezultatele general..

În același timp, 42% dintre respondenți spun că nu identifică bariere semnificative și doar 28% din membrii ai AIM au indicat același răspuns.

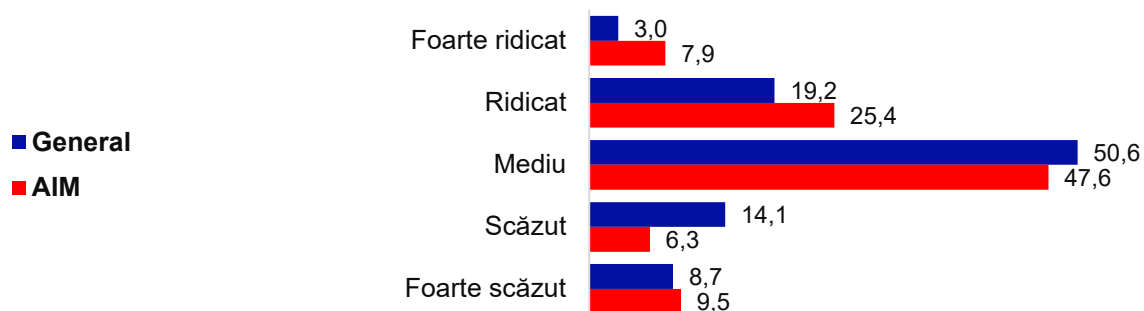
Figura 13. Care sunt principalele bariere care vă împiedică să desfășurați sau să vă extindeți activitatea de export de bunuri sau servicii? (%)

Majoritatea antreprenorilor spun că, în prezent, situația economică a companiilor lor este una moderată, nici foarte stabilă, dar nici critică — 50% evaluează nivelul de securitate economică drept mediu. Totuși, există un procent important de întreprinderi care se simt vulnerabile: 22% vorbesc despre un nivel scăzut sau foarte scăzut de siguranță financiară. Pe de altă parte, 22% se declară într-o poziție relativ confortabilă, apreciind că stau bine din punct de vedere economic.

Rezultatele indică că un procent mai mare de întreprinderile membre AIM declară un nivel de securitate ridicat sau chiar foarte ridicat în comparație cu eșantionul general.

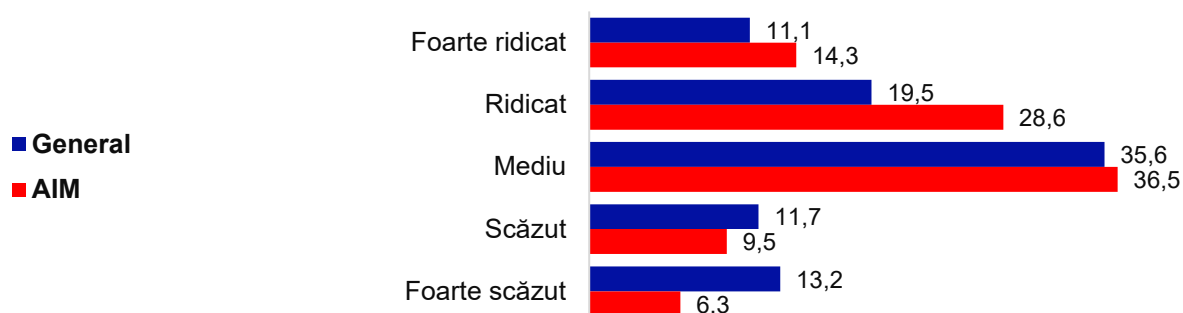
Figura 14. Pe o scală de la 1 la 5, cum evaluați nivelul de securitate economică al întreprinderii dvs.? (%)

Antreprenorii consideră că mediul de afaceri din Republica Moldova este expus, într-o anumită măsură, fenomenului de dezinformare. O treime (35%) apreciază nivelul acestuia ca fiind mediu, iar 30% îl văd ca ridicat sau foarte ridicat, semn că informațiile incorecte sau manipulate sunt percepute ca un factor care poate influența deciziile economice și climatul general de încredere.

Există însă și o parte a respondenților care nu consideră dezinformarea un risc major: 24% descriu nivelul acesteia drept scăzut sau foarte scăzut.

Figura 15. Pe o scală de la 1 la 5, cum apreciați nivelul de dezinformare și propagandă care afectează mediul de afaceri din Republica Moldova?

Recomandări

Recomandare	Argumentare (din datele studiului)	Acțiuni propuse (compatibile cu finanțare internațională)
Creșterea vizibilității programelor de sprijin pentru IMM-uri	Doar o treime dintre IMM-uri au accesat programe; 47% declară lipsa informațiilor ca principal obstacol.	• Webinare, tutoriale, ghiduri simple sectoriale. • Campanii regionale de informare finanțate de donatori.
Servicii de consultanță aplicată pentru conformare la standardele UE	IMM-urile văd integrarea UE ca benefică, dar 45% se tem de costurile conformării, 33% de complexitatea reglementărilor.	• Vouchere pentru consultanță certificată. • Ghiduri sectoriale pentru alinierea la standarde UE.
Sporirea vizibilității micro-granturi pentru digitalizare și eficiență energetică	Crizele energetice au afectat puternic IMM-urile; 23% au folosit programe pentru digitalizare.	• Promovarea și facilitarea accesului la liniile rapide de micro-granturi existente (5.000–25.000 EUR), astfel încât beneficiile acestora să fie ușor de identificat și accesate de IMM-uri.
Contribuții la programul național pentru ocuparea forței de muncă (2027-2030)	Forța de muncă este evaluată cel mai critic dintre toate componentele mediului de afaceri.	• Introducerea în programul național a unor măsuri dedicate IMM-urilor: recalificare, formare duală și programe de retenție.
Consolidarea capacităților de export ale IMM-urilor	76,9% nu au exportat în ultimii 3 ani; bariere majore – lipsa contactelor (17%), costuri logistice (17%).	• Includerea informației despre dezvoltarea strategică în domenii precum accesul pe piețele internaționale, reglementările specifice fiecărei piețe externe și optimizarea logisticii internaționale în proiectul de instruire implementat de AIM din 2026.
Comunicare strategică și materiale explicative despre integrarea UE pentru mediul de afaceri	18% declară că sunt „slab informați”, doar 11% se consideră pregătiți pentru tranziția la standarde UE.	• Ghiduri simplificate și checklist-uri tematice. • Video explicative și campanii media anti-dezinformare.
Alinierea educației economice cu programul de instruire implementat de AIM din 2026	65% percep un nivel ridicat sau mediu de dezinformare în mediul economic.	• Valorificarea programului de instruire pe securitate și reziliență economică implementat de AIM ca instrument principal pentru instruirea IMM-urilor începând cu 2026.